

EDA BİLDEK

CEZERİ

MEKANİK ÇOCUK BÜYÜK MUCİT CEZERİ'NİN PEŞİNDE

GENÇ HAYAT

CEZERİ

MEKANİK ÇOCUK BÜYÜK MUCİT CEZERİ'NİN PEŞİNDE

Kitap Adı: Cezeri
Mekanik Çocuk Büyük Mucit Cezeri'nin Peşinde
Yazar: Eda Bildek
Editör: Zeynep Bulut
Kapak: Elif Yemenici
Yayın Koordinatörü: Erol Şahnacı
Kapak Uygulama: Hayat Yayınları
İç Tasarım: Burhan Maden

Genç Hayat: 237
ISBN: 978-625-447-184-1

Genç Hayat, Hayat Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

Yayınevi Sertifika No: 75092

Baskı Yeri ve Tarihi: İstanbul, 2024
Baskı - Cilt:
BPC Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş
Hüsreviye Sok. Erşen İş Hanı No:15 Kat:3-38 Bakırköy / İstanbul
Tel: 0212 549 53 83
Sertifika No: 48745

Hayat Yayın Grubu

Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizmetleri ve Tic. A.Ş.
Molla Gürani Mahallesi, Oğuzhan Caddesi No: 15 Kat: 3
Fındıkzade - Fatih / İstanbul
Tel: 0212 613 11 00 GSM: 0530 259 80 96

www.hayatyayinlari.com
hayat@hayatyayinlari.com
Genç Hayat Yayınları

© 2023, Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizmetleri ve Tic. A.Ş.
Tüm yayın hakları anlaşmalı olarak *Hayat Yayınları*'na aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.

EDA BİLDEK

CEZERİ

MEKANİK ÇOCUK BÜYÜK MUCİT CEZERİ'NİN PEŞİNDE

BİYOGRAFİK ROMAN

GENÇ HAYAT

KÜÇÜK MUCİTLERE NOT

...

Ben mi, diye sorduğunuzu duyar gibiyim. Evet, sen! Şu an elinde bu kitabı tutuyorsan bir mucit adayı olduğunu artık öğrenmelisin. Belki şimdiye kadar sana bunu kimse söylemedi. İtiraf etmeliyim ki, bana da senin yaşlarındayken kimse yazar olacağımı söylemedi. Ama ben hep biliyordum kelime işçisi olduğumu.

Muhakkak adım adım da olsa hayallerimin peşinden bir gezgin gibi gidecektim. Bir hazine avcısı gibi kitaplarla dolu bir hazineyi bulacak ve onların sahibi olacaktım. Birazdan okumaya başlayacağınız satırlardaki mucit adayı küçük çocuk da içinizden biri. Henüz bir mucit olabileceğini bilmiyor. Bilmiyor ama müthiş bir yeteneğe sahip! Robotlarla, mekanik araçlarla daha şimdiden ilgileniyor.

Hep birlikte onun nasıl dijital çağın deha çocuğu olduğunu keşfedeceğiz. Üstelik bunu asırlar öncesinde yaşayan medeniyet mimarlarımızdan Cezeri keşfedecek. Asırlar öncesinde yaşayan mucit mi, diye şaşırdınız değil mi?

Evet, asırlar öncesinde yaşamış. Günümüzün bütün mekanik fikirlerine de öncülük yapmış büyük büyük dedemiz. Onun fikirleri ve buluşları dünyaya yön vermiş.

Senin de icatların vardır muhakkak. Hemen kendine boş bir defter bul. Bu kitabı bitirdikten sonra icatlarını deftere yazmak isteyeceksin. Şimdiden hazırlığını yap.

I
BİLİNMEYEN E"POSTA

Ben Ahmet! Yaşıtlarımın aksine okulda en sevdiğim ders matematik. Neden arkadaşlarımın sevmediklerini hiç anlamıyorum. Biraz gayret etseler, dikkatli dinleseler çok eğleneceklerini biliyorum. Öğretmenim sürekli hayatın içindeki her şeyin bir hesap işi olduğunu söylüyor. Bence de öyle! Haftanın 7 gün, ayın dört hafta olması… Bir günün 24 saat olması hep bir ölçü değil mi? Sonra evrendeki her şeyin bir şekli var. Şekli olan her şeyin bir ölçüsü yok mudur?

Arkadaşlarım benim çok garip olduğumu söylüyor. Bu kadar sayılar ve şekillerle ilgilenmemi yadırgıyorlar. Oysa öğretmenim oldukça heyecan duyuyor. Kimi zaman bahçede arkadaşlarım ile futbol maçı müsabakaları düzenlediğimizde çok iyi gol atıyorum. Bunun sırrını en iyi öğretmenim biliyor. Çünkü kale ile atış açımı çok iyi ayarlıyorum. İlerde iyi bir mühendis olabileceğimi söylüyor. Bununla da yetinmiyor. Babamı ve annemi sık sık yanına çağırarak telkinde bulunuyor. Benimle biraz özel ilgilenilirse bir matematik dehası bile çıkarmış benden. Çıkar mı, bilmiyorum ama bunu hayal etmek bile çok güzel.

Biraz da simetri takıntım var. Kişisel özellikler hep küçük yaşlarda fark edilirmiş. Babam mühendis olmasına rağmen oldukça dağınık çalışıyor. Dağınıklığının büyük bir zeka belirtisi

olduğunu söylüyor. Eee annem de çok zeki ama her zaman çok tertipli. Ben sanırım bu konuda ona çekmişim. Dağınık olmamaya özen gösteriyorum. Evet şimdi gelelim bana. Bilgisayar masamın başına geçtim. Ne de olsa hafta sonu yarın. Okulda yok. En sevdiğim bilgisayar oyunum olan şehir kurmacayı açtım. Şimdi kendi şehrimi heyecan içinde inşa edebilecektim. Coşkumu sessizce içimden yaşamaya çalıştım. Bir süre sonra posta kutum aklıma geldi. Acaba hiç çevrimiçi arkadaşım var mı, diye düşündüm. Merakla posta kutumu açtım.

"O da ne?"

Bir mail gelmişti. Hem de gelen kutusunu tıkladığımda gözlerim yuvalarından çıkacak gibi oldu. Şöyle yazıyordu:

"Ebû'l İz İsmail İbni Rezzaz el Cezerî adlı kullanıcıdan yeni bir e"posta mesajınız var."

Bir süre öylece kaldım. Gözlerime inanamadım. Geçen gün matematik öğretmenim büyük bir heyecanla matematiğe duyduğum ilgi karşısında beni bir köşeye çekmişti. Çok gayret edersem Cezeri gibi çağa imza atabileceğimi söylemişti. İlk kez duyduğum bu ismin kim olduğunu sorduğumda ders zili çalmak üzereydi. Elini omzuma koyup:

"O İslam medeniyetinin altın çağında inanılmaz buluşlar ve icatlar yapan mühendis ve mucit olan bir bilim insanıdır" diyerek hızla sınıfa doğru yürümeye başladı.

O günden sonra aklımda sadece bu müthiş deha vardı. Öğretmenim beni ona benzetmişti. Demek ki, bende bir ışık görmüş olmalıydı. Ama o asırlar evvelinde yaşamamış mıydı? Şimdi nasıl olurdu da ondan bana bir mail gelebilirdi? Üstelik onun zamanında internet falan da yoktu. Yoksa o internetinde mi sırrını çözmüştü? Belki de onun adını kullanarak mail açmış biridir.

Aklımdan bu düşünceler hızla gelip geçerken hemen bilgisayar oyunumu kapattım. Gelen maile tıkladım. Kalbim yerinden çıkacakmış gibiydi. Gönderen kişi yerinde gerçekten de "Ebû'l İz İsmail İbni Rezzaz el Cezerî" yazıyordu. Hemen heyecanla mail başlığına baktım:

"Matematik dehası küçük mucit dostuma göre bir macera" yazıyordu. Birden bire yüzümden bir tebessüm belirdi. Bu her kimse benim küçük elektronik eşyaları kurcalayıp sırlarını keşfetmeye çalıştığımı bilen biri olmalı diye geçirdim içimden. Hatta bozulan kimi aletleri çalıştırdığımı da biliyor olmalı, diye mırıldandım. Pür dikkat yazılanları okumaya başladım:

Merhaba Ahmet;

Şimdi sen benim seni nasıl keşfettiğimi merak ediyorsun, biliyorum. Hatta asırlar öncesinden nasıl senin çağından bir çocukla iletişim kurduğumu düşünüyorsun değil mi? 'Evet," dediğini işitir gibiyim. Bunun cevabını çok sonra öğreneceksin. Matematiğe, şekillere olan merakını biliyorum. Hatta kendi kendine icatlar yapmanın hayalini kurduğunu da biliyorum. Gizli gizli internette benim adımı araştırdığını, beni merak ettiğini de biliyorum. Doğrusu bu ilgin beni çok mutlu etti. Çünkü adımı bile çok fazla çocuk bilmiyor. İşte bu nedenle senin özel bir çocuk olduğunu düşünüyorum. Senin merakına karşılık seni cevapsız bırakmak istemedim.

Şimdi tüm bunları bir kenara bırakalım. Sana bir teklifim var. İstersen mühendis olma ve icatlar konusunda sana yardımcı olabilirim. Benimle ilgili icatları ve kim olduğumu daha yakından öğrenmek istiyorsan, seni bir maceraya davet ediyorum.

Bir gezgin gibi keşfetmeye var mısın?

Bir hazine avcısı gibi şifreleri çözmek istiyor musun?

el-Cezeri

Ekran karşımda cılız ışıklarla yanıp sönerken gözlerimi ovaladım. Yoksa hiç yataktan çıkmamış mıydım? Ayağa kalktım, bacaklarımı ve kollarımı yokladım. Hayır, uyanıktım işte. Peki, annem ya da babam arama butonunda onun ismini görüp uyumadığımı anlayınca bana bunu yapmış olabilir mi? Evden çıt çıkmıyordu. Peki, Cezeri nasıl olur da bu e"postayı gönderebilir?

Aklım bir türlü almıyordu. Şaşkınlık içinde dudaklarımdan bu cümleler dökülüyordu. Kendimi bir macera filminin içinde gibi hissettim. Evet, daha geçen gün el"Cezeri'yi araştırmıştım. Merak duymuştum. Artukoğulları Güneydoğu Anadolu'yu fethederler. Daha sonra dönemin hükümdarları huzurlarına Cizre'de buluşlar yapan Cezeri'yi davet ederler. O da 25 yıl boyunca hiç durmadan üretir. Tüm hükümdarları kendine hayran bırakır. Sibernetik alanın en büyük dahisi kabul edilen, fizikçi, robot ve matriks ustası bilim insanı İsmail Ebul İz Bin Rezzaz el Cizirî ile bu şekilde buluşmuştum.

Gerçekten bir deha ve efsaneydi.

Fakat ne olursa olsun, deha da olsa bir insandı. Asırlar öncesinde de ölmüştü. Bana bu maili göndermiş olamazdı. Yoksa ışınlanma denilen şey hayata mı geçmişti? Ha ha ha! Çok komik. Tamam, kimse bilmiyordu merakımı ama bu onun kendisi de olamazdı. Benim gibi zeki bir çocuğu kandıramazlar! Madem biri benimle oyun oynamak istiyor, bende kuralına göre oynarım. Hem çok merak ettim bu maili atan kişiyi. Hemen kendisine cevap yazmalıyım.

Merhaba el-Cezeri;

Aslında senin o olduğunu düşünmüyorum. Ne de olsa o asırlar öncesinde yaşadı. Ama kendisine ilgi duyduğum doğru. Üstelik her kimsen beni çok iyi tanıyorsun. İşte bu yüzden sana cevabım olumlu olacak.

'Seninle sır dolu bir maceraya elbette varım!'

Fakat öncelikle bana kim olduğunu söyle! Beni nereden tanıyorsun? Nasıl olurda herkesten sakladığım hayallerimi biliyorsun?

Küçük Mucit Ahmet

Heyecanla maili gönderdim. Bir süre beklemeye başladım. Ara ara göz ucu ile duvar saatime bakıyor sonra mailin başında cevap gelmesini bekliyordum. Anlaşılan 'el"Cezeri' de uyumamıştı. Çünkü 10 dakika sonra bir yanıt verdi. Hemen okumaya başladım:

Sevgili Ahmet;

Teklifimi kabul edeceğini biliyordum. Çünkü sen çok zeki ve meraklı bir çocuksun. Zaten iyi bir mucit olman içinde bunlar gerekli. Merak duymazsan araştırma isteği de duymazsın. Zeki olmazsan da olayları kavrayamazsın. Gerçekten kim olduğumu öğrenmek istiyorsan çok sabırlı olmak zorundasın. Dedim ya, seninle bir macera yolculuğuna çıkacağız. Yavaş yavaş şifreleri çözdükçe sırlar ortadan kalkacak. Bu maceraya başlamak için ilk yapman gereken şey uyumak!

'Uyumak mı?' dediğini duyuyorum. Ama evet uyumalısın. Çok geç oldu, iyi bir uyku ve beslenme başarılı olman için ilk kural. Şifreyi almak için sabahı beklemelisin.

Merakın yatışsın diye senin mailine hemen cevap verdim. Artık yarını beklemelisin! Bu arada eğer çok çalışırsan bir gün şehir kurmaca oyununu oynamak yerine kendi hayalindeki şehri inşa edebilirsin.

İyi uykular!

Cezeri

Çok heyecanlandım. Karşımda onun olmadığını düşünsem de kalbim onun olmasını diliyordu. Bir mucize gibi.

Acaba nasıl bir macera olacaktı? Yaşadığı dönem nasıldı? Hem o günlerde nasıl bunca icat yapabilmişti? Birçok soru vardı kafamda. Fakat haklıydı, artık uyumam lazımdı. Ayağa kalktım. Bilgisayarı kapatırken hâlâ bir düş görüp görmediğimi düşünüyordum. Rüya değildi ama capcanlıydı. Bu durumu kimse ile paylaşamazdım. Hem ne diyecektim. Cezeri bana e"posta gönderdi mi? Kimseye bu durumdan bahsetmemeliyim. Bakalım ne olacak?

Acaba biri uyandığımda şaka yaptım diyerek bu heyecanımı söndürecek mi? Yatağın içinde bir sağa bir sola dönüyorum. Tüm bu olanlara bir türlü anlam veremiyorum. Bir de kendi şehrini kurabilirsin diye yazmış. Bak sen! Nasıl da biliyor hayallerimi. Aman Allah'ım! Acaba şifre ne olacak? Peki, şifreyi yine mail olarak mı gönderecek? Off, keşke sabah olsa! Neden şimdi vermedi ki? Ne güzel yazışıyorduk. Beni bekleyen macera eğer gerçekse büyük bir hazine gerçekten.

Düşüncesi bile güzel, büyük mucitin izini süren küçük mucit diye tarihe geçerim. Tarih yazmasa da olur, icatların sırrını çözerek hayalim olan icatlar tasarlayabilirim.

II
BİLGİ GÜÇTÜR

Odamın duvarına koyduğum hedef tahtasına güçlü atışlar yaparken aklımda hep dün gece vardı. Sanki hedefe fırlattığım oklar kafamdaki deli sorulardı. Kapım yumruklanırcasına çaldı.

Sanki biri ramazan davulunu kulaklarımın zarını patlatmak için dibimde çalıyor gibiydi: Tak-Takk-Taakkk…

Elimde ok, öylece kalakaldım. Kapı açıldığında babamı karşımda buldum. Çok ciddi bir yüz ifadesiyle bana bakıyordu. Sanki büyük bir suç işlemişim gibiydi. İçimden acaba dün onlar uykudayken bilgisayar oyunu oynadığımı mı öğrendi diye geçirdim. Onu kızdırmamak adına:

"Efendim baba, bir şey mi istiyorsun?" diye sordum.

"Lütfen çalışma odama gel!"

Daha sonra arkasını dönüp gitti. Hiçbir şey anlamamıştım. Ne yapmış olabilirdim ki? Ders notlarım iyiydi, okulda sorunda çıkarmamıştım. Sabah kahvaltıda hiç sesini çıkarmamıştı, bir sorunda olmamıştı. Neyse daha fazla bekletmeden peşinden gitmeliyim. Bir süre sonra çalışma odasına girdiğimde onu masanın başında gördüm. Önündeki devre şemasının taslaklarını inceliyordu. Asıl konuya dönmek için sordum:

"Bu kadar ciddi bir şekilde önündeki taslaklarda ne arıyorsun?"

Cevap yok. Beni duymamış gibi davranmayı tercih ediyordu. Kır saçlı başı taslağa gömülmüş gibiydi. Her zaman konuşmak istemediği bir şey olduğuna böyle davranırdı. Onu çok seviyordum. Muhakkak o da beni. Ama her zaman çok yoğundu. Bir fakültede matematik dersi veriyordu. Aynı zamanda mühendis bir ekibin başında bir proje yürütüyordu. Her zaman çok yoğundu. Tek çocuklarıydım. Anne ve babamın bu kadar yoğun olmaları ve belki de kardeşimin de olmaması beni kendi hayal dünyama itmişti.

Mimar bir anne ve mühendis bir babanın matematik dehası biricik çocukları olmak arkadaşlarım için övünülecek bir şeydi. Benim içinse daha çok başarılı olmak zorunda olmak ve onları özlemek demekti. Babam oldukça dağınık ve çok zeki bir adamdı. Annem ise muazzam şekilde dikkatli, titiz ve planlıydı. En büyük ortak özellikleri ise çok çalışmaktı. Bu yüzden bütün özel anlarımda onlar yerine dedem ve benim hem en yakın arkadaşım hem de ikinci annem olmayı başaran teyzem vardı. O çok sevecen bir yaşam koçuydu. Her neyse babamın beni niçin buraya çağırdığı hakkında en küçük fikrim yoktu. Ama muhakkak ciddi bir şey söylemeye çalışacaktı.

Nihayet başını önündeki taslaklardan kaldırarak bana baktı. Kafasının üzerinde duran yakın gözlüklerini gözlerine indirerek beni süzdü.

"Eyvah, dün geceki mailleri sanırım o attırmış ve beni kontrol ettirmiş olmalı" diye içimden geçirirken tok bir sesle konuşmaya başladı:

"Önümdeki taslaklarda ne aradığımı bulana kadar kimseyle paylaşmayacağım?"

"Neden?"

"Çünkü bilgi güçtür."

Babam yine derin mevzulara girmek üzereydi anlamıştım. Ama bu cümlesi dikkatimi çekti. Ona şaşkın şaşkın bakarken konuşmaya devam etti:

"Bilgin sende olduğu sürece seni güçlü kılar. Aranılan ve ihtiyaç duyulan biri olursun. Eğer onu herkes bilirse sana gerek kalmaz evlat."

"Anlıyorum. Öyleyse kimse bilgisini paylaşmamalı mı diyorsun?"

"Zamanı gelinceye kadar evet!"

"Peki, zamanının geldiğini nasıl anlayacağım?"

"Şuan önümde duran taslağı görüyorsun. Henüz bir projenin ön hazırlığı olarak duruyor önümde. Hayata geçtiği zaman gerçekleşmiş olacak. İşte o zaman sır olmasına gerek kalmayacak. Herkesle paylaşabilirim. Fakat şuan değil."

"Anlıyorum."

"Hayır, anlamıyorsun. Cezeri'yi biliyorsun, daha önce söz etmiştim sana."

Bir anda heyecanlanmıştım. Bana bir şey mi demek istiyordu. Şimdi neden ondan söz etmişti ki. Büyük bir sırrın içindeymişim gibi hissediyordum. Ama açık vermemeliydim.

"Evet, bahsetmiştin."

"İşte, onun sırrını çözdüğünde anlayacaksın ki o bir dehaydı. Muazzam bir zekâsı vardı ve tabii ki sanatsal bir ruhu. O yüzden yaşadığı dönemin aranılan adamı olmuştu. Şimdi dünyadaki birçok icat onun verdiği bilgiler ve ürettikleri sayesinde ortaya çıktı. O da bu kabiliyeti ve azmi sayesinde hâlâ yaşıyor."

"Ama yaşadığımız ülkede birçok kişi onu bilmiyor babacığım. Arkadaşlarıma onun adını söylediğimde yabancı birini duymuş gibi boş boş bakıyorlar."

"Onların suçu yok."

"Nasıl suçları yok? Öyleyse benim neden suçum var?"

"Sana suçlu olduğunu kim söyledi Ahmet? Ama bu saatten sonra onu araştırmazsan evet suçlusun."

Babam, her zamanki gibi bana bir sorumluluk yüklemeyi başardı. Çalışma odasının penceresini açarak dışarıya doğru baktı. Daha sonra konuşmaya devam etti:

"Arkadaşlarına büyük ihtimal kimse ondan söz etmedi. Okul ders kitaplarımızda böyle büyük mucitlerine pek yer verilmiyor. Oysa ülkemizin değerli medeniyet mimarlarından söz etmek gerekiyor. Bunu yapmadığımız için onları tanımadan büyüyorsunuz. Daha da acısı bütün başarıların öncülerinin Batı düşünürleri olduğunu zannediyorsunuz."

Çok haklıydı babam. Hepimiz onlardan habersiz büyüyorduk. Robotların, mekanik icatların öncüsü olan Cezeri'yi kim biliyordu ki! Karşısında merakımı gidermesi için bekliyordum. Dimdik durmaya gayret ederek onu dinlemeye devam ettim:

"Sen suçlu olursun çünkü bilmek sorumluluk gerektirir. Eğer bu saatten sonra bildiğin halde araştırmazsan cahil kalırsın. Hem de matematik dehası olmak isteyen bir çocuk için bu büyük bir cehalet olur."

Hemen itiraz ettim:

"Matematik dehası mı? Bu benim iddiam değil!"

"Matematik öğretmenin öyle diyor."

Biraz sitemle sordum:

"Peki, sen ne diyorsun baba?"

CEZERİ

MEKANİK ÇOCUK BÜYÜK MUCİT CEZERİ'NİN PEŞİNDE

Ahmet, gizemli bir e-posta alınca sürükleyici bir maceranın kendisini beklediğini anlar. Üstelik bu e-posta asırlar öncesinden Cezeri'den gelir.

Ahmet, heyecan ve şaşkınlıkla e-postaya cevap verir.

Her bir iletide yeni bir şifre ile yeni bir bilmeceyle karşılaşır. Ahmet'in bu macerada en büyük destekçisi ailesi ve arkadaşlarıdır.

Şifreleri çözüp hedefe ulaşacaklar mı dersiniz?

Kitabın kapağını aralayın ve ipuçlarını toplayarak bilgiye ulaşın. Kim bilir belki sizin de e-posta adresinizde asırlar öncesinden gelen bir ileti vardır...

Açmadan önce göndereni kontrol etmeyi ve izleri takip etmeyi unutmayın.

www.gnchyt.com

9 786254 471841

twitter.com/gnchyt
facebook.com/gnchyt